

DOI: <https://doi.org/10.31318/2786-8877.8.2025.355558>
УДК 78.071.1Щенко:78.036:316.7”194/202”(477)(045)

ПУЧКО-КОЛЕСНИК М. Д.

Національна музична академія України імені П. І. Чайковського; аспірант кафедри теорії та історії культури; науковий керівник — М. О. Тимошенко, заслужений діяч мистецтв України, доктор філософії, професор, академік Національної академії мистецтв України, ректор (Київ, Україна).

Puchko-Kolesnyk, Mykola. Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music; Postgraduate Student at the Department of Theory and History of Culture; Academic Advisor — Maksym Tymoshenko, Honored Worker of Arts of Ukraine, Doctor of Philosophy, Professor, Academician of the National Academy of Arts of Ukraine, President of UNTAM (Kyiv, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-1151-5274>

puchko-kolesnik@ukr.net

ТВОРЧА ПОСТАТЬ ЮРІЯ ІЩЕНКА В ДИНАМІЦІ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО КОНТЕКСТУ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XX — ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

THE CREATIVE FIGURE OF YURIY ISHCHENKO IN THE DYNAMICS OF THE SOCIOCULTURAL CONTEXT OF UKRAINIAN MUSICAL ART OF THE SECOND HALF OF THE 20TH — EARLY 21ST CENTURY

Життя творчої особистості розгортається у смисловому просторі культури як універсальної реальності людського буття, що постає на підставах ціннісно-орієнтаційних та смислотворчих засад людського існування. У процесі творчої діяльності здійснюється саморозвиток і самовизначення

людини як системного феномену, у якому макросвіт культури та мікрокосмос індивідуально-особистісного буття перебувають в органічній єдності. За словами Сергія Кримського, якщо розуміти культуру як системну взаємодію соціальних цінностей та індивідуально-особистісного буття людини, яка регулює її життєдіяльність з урахуванням досвіду минулого і перспектив майбутнього, соціокультурний простір постає тим смисловим середовищем, у якому здійснюється актуалізація смислового потенціалу творчої діяльності [2009]. Ольга Овчарук, розвиває цю думку, зазначаючи, що ця діяльність характеризується відтворенням історичного досвіду в його перспективних можливостях [2018]. Вони являють собою різноманітні форми творчої діяльності, у яких знаходять специфічного (індивідуального-особистісного) втілення ціннісні смисли культури.

Соціокультурний контекст життєдіяльності творчої особистості охоплює сукупність таких факторів, як цінності, традиції, звичаї, рівень освіти й інші елементи, які формують культурне середовище суспільства, впливають на особистісну свідомість митця і форми її творчої реалізації.

Принцип єдності суб'єктивного й об'єктивного чинників музично-творчої діяльності регулює її основні функції, що сприяють розгортанню-реалізації креативного потенціалу творчої особистості (композитора, виконавця) у стильовому просторі музичної культури та її самоідентифікації-самовизначенні в соціально-суспільному контексті. Серед таких функцій головною постає культуротворча, яка «відповідає» за формування національно-культурних ідеалів та цінностей, їх актуалізації і трансляції в умовах сучасної соціокультурної реальності, створення «нового» — нових форм музичної культури та мистецтва на засадах взаємодії традиції і новаторства.

Дослідження творчої постаті Юрія Іщенка у зазначеному смисловому контексті сприяє більш глибокому розумінню принципів взаємодії соціокультурного контексту українського музичного мистецтва і ціннісних орієнтирів

індивідуального стилю композитора. З одного боку, у ньому виявляються глибинні зв'язки музичного мислення митця з давніми традиціями українського музичного мистецтва (фольклорною та церковно-богослужбовою). З другого — з інноваційними відкриттями музичної творчості у ХХ столітті, що набули суттєвого значення для розвитку української музичної культури у складну і суперечливу епоху відкриття «нової музики» у другій половині ХХ століття. У комплексі зазначені стильові вектори творчого мислення Ю. Іщенка утворюють динамічний профіль української музичної традиції, що регулюється соціально-культурним запитом сучасності як чинником конструювання певних суспільних і творчих практик, спрямованих на розвиток та підтримку національно-культурних цінностей і традицій.

Сучасні мистецтвознавці розглядають музичний стиль не тільки як історико-теоретичну категорію, а і як важливий чинник формування музичної культури, оскільки він постає як найважливіший критерій оцінки композиційної логіки музичних творів різних митців, індивідуально-виконавської інтерпретації музичних творів, впливу культурних традицій на хорове мистецтво.

Для хорового стилю Ю. Іщенка особливо показовим є його жанровий параметр, оскільки він демонструє домінування в хоровій спадщині композитора таких жанрових форм, як хоровий цикл (текстовий складник яких становить широке коло української поезії ХХ століття) і псалом (його вербальна основа — канонічно-богослужбовий текст).

Псалми для хору *a cappella* Ю. Іщенка за жанрово-стильовими показниками відповідають концепційній сфері напряму духовної музики, який є провідним у сучасному українському хоровому мистецтві, та координуються з поняттями «сакральної», «релігійної», «церковно-ритуальної» музики [Бондар, 2019, с. 88], але можуть заперечувати у творчості сучасних композиторів усталені формально-системні критерії. У хорових псалмах Ю. Іщенка яскраво виражена тенденція до новаторського трактування традиційного

духовного жанру, яка реалізується як на рівні авторського прочитання канонічного тексту, так і на рівнях структурно-композиційному, фактурному та музично-лексичному. Отже, самотній хоровий стиль українського композитора репрезентує соціокультурні чинники музичного простору України межі ХХ–ХХІ століть.

Список використаної літератури

1. Бондар Є. М. Художньо-стильовий синтез як феномен сучасної хорової творчості: монографія. Одеса: Астропринт, 2019. 388 с.
2. Кримський С. Б. Культура розкриває внутрішню безмежність людини. *Культурологічна думка*: щорічник наукових праць. Київ: Ін-т культурології АМУ, 2009. № 1. С. 18–26.
3. Овчарук О. В. Парадигмальні виміри ідеалу людини у просторі культури ХХ — початку ХХІ століття : дис. ... доктора культурології; 26.00.01 Теорія та історія культури / Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2018. 426 с.